

نورگور انکاری به سره کی یانی کار

ده کهنه

سر بسته می بلا و گردنه وه له بیجان

پیشی سنی یم

ترسینی: د. ابراهیم الدارقی

نابوری بهتی دهزگانی

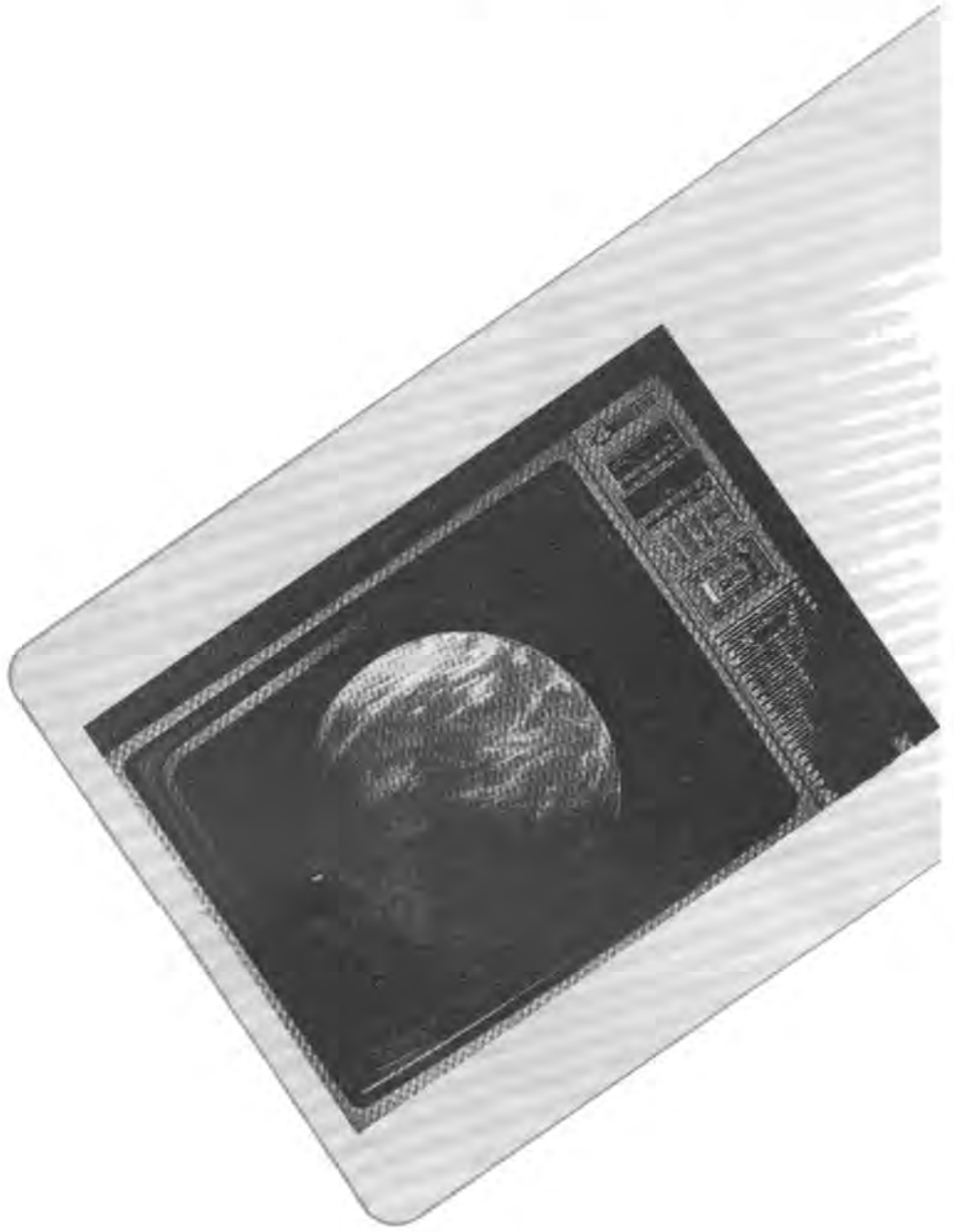
بلا و گردنه وه

له پاش بیسته کانی نهم سده به دهزگانی،
 بلا و گردنه وه برون به دهزگای بازرگانی له
 نهجای نهم گورانه مهنده کی که
 بلا و گردنه وه به خویه وه دی، کومپانی به
 زله کان و دهزگانی روژنامه گهری
 دهستان کرد به دامه زرانندی نیستگهی
 بلا و گردنه وه له سی به کانه وه، پاش نهمی
 جاردانی داهینراوی، داهینا، (۳۲)
 بازاری جاردانه کانی له روژنامه کان به بره و
 تر بو، به جوری روژنامه و گورانه کان
 نیستا له ۱۰٪ نیستگهی
 بلا و گردنه وهی بازرگانی و له ۲۱٪
 نیستگهی ته له فریونی بازرگانی بان هه به له
 وولانه به کگرتووه کانی نهم ریکا دا. (۳۳)
 له گه نهمی که (بوزانینه کان) له
 رادیوو ته له فریون سالی ۱۹۷۰ به گوربه
 بوزانینه کانی هونه کانی تری راگه یاندن

تەلەفزیونی ھیل کاری دەفروشن . (۳۷)
 لەھەموو ئەو دەدا . مەودای فراوانی
 دەولەمەندی دەزگاکانی رادیو تەلەفزیون
 لە دەولەت گەورە پێشەسازی بەکاندا
 دەردەکەوی . کە یارمەتی پێشخستی ئەو
 دەزگایانەو بەجی گەباندنی ئەرکەکانیان
 بەشێوەیەکی کاریگەرانه . دەدات .
 بەتایبەتی کە دەرامەتە زۆر زەبەنگەکانیان
 لە چاردانی شەمەکی لە کارھێنایی
 بەر بەرەکانی کەر .

سەرچاوەی سەرەکی داھاتی ئەم
 دەزگایانە پێک دێن . لەبەرئەو دەتوانن
 پروگرامی رادیو تەلەفزیونی ھەمەرەنگ
 پێشکەش بکەن ، لەگەڵ زیادکردنی
 بلاوکردنەوی رادیوکاری و تەلەفزیونی .
 بەلام لەو دەولەتە سوشیالیزمانە کە
 پێشەسازی پێشبرکێتی تێدانە ، زۆربە
 دەرامەتی دەزگاکانی بلاوکردنەو
 لەرێگە بوو جە تەو دەوڵەتە کە
 دەوڵەت بوو دەزگایانە تەرخان
 دەکات ، سەرەرای ئەو کە دەرامەتی
 پرۆیاگندە ئابووری بەرھەمەکانی کەرتی
 سوشیالیست لەو وولاتانە کە تەقەللا
 ئەو دەدەن کە جەماوەر ناگای لی ئی
 بۆسازکردنی توانایی ھەلیژاردنی ئەو
 شەمەکانە ، دەرامەتە کە داھاتیکی
 باش پێک دێن بۆ ئەو دەزگایانە ، بەتایبەتی
 کە ھەندێ لە دەولەتە سوشیالیزمەکان
 کاتیکی باش بۆ پرۆیاگندە ئابووری
 تەرخان دەکەن ، داھاتی پرۆیاگندە
 ئابووری رادیو بەکان سالی ۱۹۷۲ لە
 (۵۰) ملیار دیناری یوگوسلافي زیاتر
 بوو (۳۸) بەلام لە تەلەفزیونی یوگوسلافي
 (۳۵) ملیار دیناری یوگوسلافي بوو ، (۳۹)
 چونکە دەزگاکانی بلاوکردنەو . ھەفتە
 (۹۱) دەقیقە بۆ پرۆیاگندە ئابووری
 تەرخان دەکات . (۴۰)
 ئەم دەرامەتانە ، لە رزئە

سۆشیا لزمه كان تهرخان ده كرتين ، سه ره راي ده رامه تي تر بو به رز كرده وهی ناستی پروگرامی بلاو كرده وهی و به رز كرده وهی توانايان بو ته وهی پروگرامی باشر پیشكه ش بكه نو كانی بلاو كرده وهی زیاتر بیت . چونكه په یوه ندی په كی به تین له نیوان پروپاگنده ی تابووری و واقعی تابووری - وولآته سۆشیا لزمه كان - داهه به ، كه هه ربه ك له وانه ته قه للا ی پیشخستی ته وی تر ده دات له چوارچیوهی به خشنده كانی نه خشه كیشانی تابووری و سیاسی ده ولت دا .^(۴۱)

۷ - زمان

ته گه ر زمان له به ربه سته بنچینه یی په كانی رزانی سه ربه سستی زانیاری بی له بوواری راگه یانندی ده ولت ان ته وه زمان ره گه زینکی گرتنگ له ره گه زه كانی كارتی كرتنی بی تهركو و به تهرکی سه ركاری بلاو كرده وه پلك دینی له بهر ته وهی كه هه مه زمان به دیارده په كی بی تهرك ده دریته قه لم له سیسته می بلاو كرده وه دا ، چونكه ده بیته هوی قووت كرده وهی جیاوازی چینه یی و به رده وام بوون له به ده سته وه گرتنی هندی بنه رهی كونی رزیو كه سیسته مه كانی بلاو كرده وه ته قه للا ی ته وه ده دن له رینگه ی به یان كرتنی سوود نه بوونی به وه ، به تابه تی له ده ولت ته نش و نما كه ره كاندا وازی لی یین . هه روه ها هه مه زمان - هندی جار - ده بیته هوی جو ره ده مارگری به كو سه ركیشی به كه كه هه ردووکیان جاروبار ده بنه هوی ره ت كرده وهی هاو كاری و ئالوگوری بیروپراو ، به لكو هندی جار دوژمنكاری ، هه روه كه له به لچیکا كه دژكاری دوو كومه له ی فه ره نس و فلمه نکی له گه ل په كتر بووه هوی دامه زرانندی دوو

هه زگای بلاو كرده وه بو هه ردووکیان كه (VRT) و (RTV) یی ویرای ده زگای (CSI) بلاو كرده وهی تابه ت به ته لان و رادیوی تری بیگانه^(۴۲) .

هه روه ها هه مه زمان به لایه نیکی بی تهرکی سیسته مه كانی بلاو كرده وه ده ژمیردریت ، له بهر ته وهی كه ته وه پیویست به تهرخان كرتنی ده رامه تی سه رر یژ ده كات بو به ره هم هینانی پروگرامی هه مه زمان و بابه ت له بهر جیاوازی روشنییری ته وه نه ته وانه ی كه به و زمانه جیاوازانه ده دوین . به تابه تی له ده ولت ته نش و نما كه ره كانی خاوه ن ده رامه تی دارایی سنوورداری به دانیشتوانی هیجگار قه له بالغ بو نمونه هیندستان كه (۷۰) زمانی زیاتر تیدایه ، ته وه ش هوی به بو ، پاش ته وهی كه ئیمپریالیزمی به ربیتانی ماوه په كی دوورو در یژ ده سه لاتی هه بوو ، كه زمانی ئینگلیزی بكه نه زمانیکی میری وولات . پاش سه ربه خو بوونی . ده شی هه مه زمان ره گه زینکی به تهرك بی بو سیسته مه كانی بلاو كرده وه كه رینگه به كومه لان ده دری روشنییری خو یان له رینگه ی په بیدا كرتنی ره گزی هاو به ش له ناو خو یاندا پیشخهن و له دوایدا هه مه جو ری ته م روشنییری یانه بو گه شه پیدانی گیانی لی بوردن و كرت كرتنی دوو به ره كی تهرخان بكری و ئینجا ده س بكری به پیشخستی ته وه روشنییری یانه له چوار چیوهی كومه لگا به كانیان ، وه كه ته وهی كه له به كیه تی شوره وی له ئاراده به كه ده زگا بلاو كرده وهی كانی به زیاتر له سی زمانی نه ته وانه تی بلاو ده كه نه وه . یاوه كه له یوغوسلافیا كه به سوربی و كه رواتی و مه قذونی و تورکی و سلوونی و رومانی كه زمانه كانی گه لانی به كیه تی یوغوسلافین بلاو ده كه نه وه^(۴۳) ، ویرای

ته وهی كه به زمانی ته لانی و مه جهری و ئیتالی و ته لانی كه زمانی دراوسی په كان و كه مایه تیبه دانیشتوهی كانی یوغوسلافیان ، بلاو ده كه نه وه .

به لام په كیه تیبه زمان ، ره گه زینکی به كه لکی سیسته می بلاو كرده وه پلك دینی ، چونكه ده بیته هوی هه لسه نگانندی ناكوكی په كانی ناوخوو راست كرده وهی بارو دوخه كان و پیشخستیان به هوی هه ست و نه ست و ده ربینی كه سی . به لكو جاروبار ده بیته هوی دامه زرانندی سیسته میکی په كرتووی بلاو كرده وه له ژماره به كه له وه هه رزانه ی كه به زمانیک ده دوین ، وه كه ته وهی له وولآته په كرتووه كانی تهریکاو ، هه رزانی عه رب دا له ئارادایه دوا ی جی به جی كرتنی پروژی هه لدان مانگی ده سكرت سالی ۱۹۸۲ .

له بهر ته وهی كه نه خشه ی سیاسی هه ر ده ولت پلك له ده ولتانی جیهان كه كه مه نه ته وانه تی تیدایه وه كه هاو وولاتی له ناویاندا ده ژین ، هندی ده ولت كانی له بار بو بلاو كرده وه به زمانی ته وه كه مایه تی یانه تهرخان ده كن ، یاخود ده زگای بلاو كرده وه یان بو تهرخان ده كن ، هه روه ها ته م سیسته مانه ی بلاو كرده وه بو پلك گورینه وهی پروگرامی رادیو گه ری و ته له فزیونی ناوخویان هه ول ده دن ، بو به هیز كرتنی په یوه ندی دراوسی به تی و پیشخستی روشنییری كه مایه تی په كان بو ئاگادار كرتیان به دلنایی و ناشی و گه شه پیدانی گیانی هاو وولاتی به تی چاك له ناویاندا و ده سكرتیان به ره و برابه تی و ته بانی و هوگری له گه ل نه ته وهی گه وره كه ئاسانی له زور له و وولاتانه حوكم ده بات به ریوه و كه زمانه كانیان به پیی ده سه لاتی نه ته وه كه

زمانه‌که‌ی له‌ئارادا ده‌ی. که‌زۆر جار ده‌یته‌ هۆی رێبایی‌کردنی رادیۆیه‌کان به‌م زمانه‌، له‌ ده‌زگاکانی بلاوکردنه‌وه‌ی مه‌له‌ندی‌یه‌تی. بۆ‌ئهو ناوچه‌و هه‌رێانه‌ی که‌ به‌زمانی هه‌مه‌ جووری تر ده‌دوێن.

۸ - ئایین:

مه‌سه‌له‌ی ئایینی به‌ شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆو ناراسته‌و خۆکار ده‌کاته‌ سه‌ر سیسته‌مه‌کانی بلاوکردنه‌وه‌ له‌ کۆمه‌لگایه‌ جیاکاندا. له‌ کاتی‌ که‌ (۲۲) ده‌زگای بلاوکردنه‌وه‌ی ده‌وله‌تان بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی ئایینی له‌ (۱۶۰) وولات له‌ جیهاندا ته‌رخان کراون^(۴۴). سیسته‌می رادیۆگه‌ری ئایینی جیاوازه‌ له‌ وولاتیکدا هه‌یه‌. وه‌ک هۆله‌نده‌ که‌ پینچ ده‌زگای رادیۆی ئایینی تێدایه‌ که‌ ئه‌مانه‌ن.

- ۱ - ده‌زگای رادیۆی خۆپاریزه‌کان VRO
- ۲ - ده‌زگای رادیۆی کاتۆلیک kro
- ۳ - ده‌زگای رادیۆی ئی‌لایه‌نان VOO
- ۴ - ده‌زگای رادیۆی پرۆتستان NCRO

۵ - ده‌زگای رادیۆی خۆنه‌به‌سته‌وه‌کان به‌ (نه‌ریقی کلیسای ئینگلیزی) VPRO

وێرای ده‌زگای بلاوکردنه‌وه‌ی تاییه‌ت به‌ سۆشیا لیسته‌کان (EO و ئی‌لایه‌نه‌کانی خاوه‌ن رێبازی راست‌ره‌و (TROS) که‌ هه‌موویان ئاماغیان وه‌ده‌سه‌هینانی ئاره‌زووه‌کانی دانیشتوانی ئایینی و رۆشن‌بیرین. نه‌ک ده‌سه‌کوتی ماددی.

هێرمان دیپۆلد ده‌رباره‌ی ئه‌م باره‌ تاییه‌تی‌یه‌ی کۆمه‌لی هۆله‌ندی‌یه‌وه‌ ده‌لی. «زۆرانبازی نیوان کاتۆلیک و پرۆتستان له‌ کۆتایی سه‌ده‌ی نۆزده‌م بو وه‌هۆی جیاکردنه‌وه‌ی ده‌زگای تاییه‌ت به‌

هه‌ریه‌ک له‌ دوو کۆمه‌له‌ ئایینی‌یه‌و وێرای کۆمه‌له‌کانی تر، هه‌ر تاقیک ده‌زگای تاییه‌ت به‌ خۆی بۆره‌خسا، ئهو ده‌زگایانه‌ی که‌ ژبانی هاو وولاتانی خسته‌ قالیکی ئایینی له‌یشکه‌وه‌ تاکوگۆر^(۴۶).

ئه‌گه‌ر سه‌ربه‌ستی ئایینی له‌ زۆربه‌ی ده‌وله‌تانی جیهان دوور له‌ده‌سه‌ تێخستی ده‌وله‌ت په‌یپه‌رده‌کری. ئه‌وه‌ ده‌وله‌تی تر هه‌ن که‌ له‌ ده‌زگاکانی بلاوکردنه‌وه‌یان رینگه‌ی پێشکه‌ش کردنی پروگرامی ئایینی ناده‌ن، وه‌ک زۆربه‌ی ده‌وله‌تانی باوه‌ر به‌ مارکسیزم هیناو، هه‌روه‌ها، هه‌ندی له‌ وه‌وله‌تانه‌ی که‌ ده‌ستوره‌کانیان ده‌ق زانسب خوازیه‌تی‌یان تێداهاتوه‌ وه‌ک تورکیا، به‌بۆنه‌و جه‌ژنه‌و وه‌رزنی ئایینی بگه‌ی پروگرامی ئایینی ده‌ده‌ن. به‌لکو ندی ده‌زگای بلاوکردنه‌وه‌ هه‌یه‌ که‌ رینگه‌ به‌ بیروباوه‌ری ئایینی ناده‌ن، جگه‌ له‌ تاکه‌ رێبازیکی ئایینی نه‌ی، که‌ جموجوولی خۆی بنوێنی که‌ پشتوان و لایه‌نگه‌ راکیشی وه‌ک رادیۆکانی ئیران، به‌تاییه‌تی که‌ پروگرامی پێشکه‌ش کراو تیااندا که‌مه^(۴۷).

هه‌روه‌ها رادیۆی بازرگانی وا هه‌یه‌ که‌ له‌ سه‌عاتی دیارکراوی بلاوکردنه‌وه‌یانه‌وه‌ بۆ رادیۆی ئایینی ده‌گۆرین هه‌روه‌ک رادیۆی مۆنت کارلو په‌یپه‌ره‌وی ده‌کات. که‌ بلاوکردنه‌وه‌ی پروگرامی ئایینی پاش ئیوه‌شه‌و ده‌سه‌ پی‌ده‌کات.

۹ - هۆیه‌کانی سروشتی:

سیسته‌مه‌کانی بلاوکردنه‌وه‌ له‌ ده‌وله‌ته‌ جیاکاندا ده‌که‌ونه‌ ژێرکار تێکردنی هۆیه‌کانی سروشتی ئهو ده‌وله‌تانه‌و شوێنی جوغرافی و ئاره‌زووه‌کانی هه‌ری یه‌ یاخود ئایدیۆلۆجیان.

بۆنموونه‌ ده‌وله‌تیکه‌ی وه‌ک ئیتالیا روو

به‌ره‌که‌ی درێژایی ۷۲۵ میله‌و پانایی له‌ نیوان ۸۰ و ۱۳۵ میل ده‌ی و به‌رزنی و نزمی زه‌وی‌یه‌که‌ی له‌ نزمایی‌یه‌وه‌ بۆ گه‌ردو له‌ چیاوه‌ به‌ره‌و ده‌شتایی، شیوازی بلاوکردنه‌وه‌ی دیارکراوی گه‌ره‌که‌، بۆ داپۆشینی زه‌وی‌یه‌کانی و له‌پینتای و هه‌ستان به‌رووی سیسته‌مه‌کانی تری بلاوکردنه‌وه‌ که‌ ده‌گه‌نه‌ دانیشتوه‌کانیان له‌ مۆنت کارلو (موناکن) و لۆکانو (سویره) و کابۆدیستریا (یوگوسلافیا) و ته‌له‌فزیۆنی فه‌ره‌نسی^(۴۹). به‌تاییه‌تی که‌ زیاتر له‌ نیوه‌ی به‌شداران له‌ ده‌زگای رادیۆی ئیتالیا RAI که‌ ژماره‌یان ده‌گاته‌ (۱۲) ملیۆن له‌به‌شی ژووروی داده‌نیشن، که‌چی ۲.۵ ملیۆن له‌وانه‌ له‌ ناوه‌راسته‌و ئه‌وانی تر به‌سه‌ر ناوچه‌کانی خواروو دوورگه‌کاندا دا به‌ش ده‌بن^(۵۰).

که‌چی ده‌بینین ده‌وله‌تیکه‌ی فراوانی وه‌ک په‌کیه‌تی شوهره‌وی که‌ به‌ گه‌وره‌ترین ده‌وله‌ت ده‌ژمێردرێت له‌ جیهان له‌ رووی رووبه‌ره‌که‌یه‌وه‌، چونکه‌ رووبه‌ره‌که‌ی ده‌گاته‌ ۸۹،۶۴۹،۸۹ میل دوو جا^(۵۱) (بازیکه‌ی ۲،۲۰۲،۴۰۲ کیلو مه‌تر دوو جا ده‌ی) و دانیشتوانی له‌ چاره‌گیك ملیار که‌س زیاتره‌و زیاتر له‌ (۲۰) نه‌ته‌وه‌ی تێدایه‌ که‌ به‌ نزیکه‌ی (۳۰) زمان قسه‌ده‌که‌ن، پۆیستیان به‌ئێستگه‌و ده‌زگای بلاوکردنه‌وه‌ی زۆر زل و زۆر به‌هێز هه‌یه‌. له‌به‌رئه‌وه‌ ده‌بینین رادیۆی مه‌مه‌رکه‌زی به‌هیزی تێدایه‌ (دوو هه‌زار کیلو وات) و پرۆگرامه‌کانی بۆسه‌ر ۱۷ مه‌له‌ندو ده‌زگای رادیۆی هه‌ریمی له‌ رینگه‌ی پینچ تۆری رادیۆ بلاوده‌کاته‌وه‌، وێرای ئه‌وه‌ی که‌ هه‌فته‌ی (۵۴۵) سه‌عات به‌ (۶۴) زمان بلاو ده‌کاته‌وه‌.

هه‌وه‌ها شوێنی جوغرافی ده‌وله‌ت

که ده که ویته نیوان سیستمی همه جوری بلاوکردنه وه ، کارده کاته سهر کاری بلاوکردنه وه تیاوا . به لکو سیستمی بلاوکردنه وه شی ده گوری .

ده ولتی ژاپون که له ژورووه وه به ره وه خوارو ده کشی و به ناو پینج دورگه ی گوره وه ده بان دورگه ی بچووک تی ده پری و که ده که ویته نیوان دوو سیستمی جیاواز :

سیستمی بلاوکردنه وه ی بازارگانی تاییه تی وولانه به کگرتووه کانی نمهریکا و سیستمی رادیو ره سمی به کانی گشتی به کیه تی شوپه وه ی و کوماری چینی میلی سیستمی کی تاییه ت به خوسازکرد که نیوان سیستمی رادیوگه ری تاییه تی و گشتی کوده کانه وه^(۵۳) که چی (که نه دا) به رامهر هیزی سیستمی رادیو به کان له وولانه به کگرتووه کانی نمهریکا دراوسی ی که نه دا ، به هوی سهرسورمان و دوو دلی شکستی هینا . چونکه هیزی رادیو له ههر کومه لیک پیوسته خالی خو له سهر راگرتی لی بدوزیته وه^(۵۴) . نو ده ولته ته بچووکانه ی که به ده ولتی گوره ده وره دراون نایدیولوزی تیان جیا به له هی وان ، ته قه لالی نه وه ده دن که په پره وه ی سیاسه تیکی بی لایه ن بکن له پروگرامی رده ، به هوی شویی جوغرافیان و پاراستنی دوستایه تی خویان له گه ل دراوسی به کانیان وه که نه وه ی که نیستا سه باره ت به رادیوی سویده وه له نارادایه که پروگرامه کانی نژ به کومونیزی بلاوده کرده وه له کانی شهر ه قسه ی نیوان ههر دوو نوردوگای روزه لاتی ورژن او دا^(۵۵) .

که نازیته سالی ۱۹۳۳ له نه لانیان ده سه لاتی گرته ده ست و غولز بوو به وه زیری پروپاگنده ی رایجی سی یه م «نیستگه له سهرده می نازیته بووه

زورترین هوی کارتی کردنی پروپاگنده زیاتر له ههر نامزایکی تری هاتوچو په یامی خوی جی به جی کرد له رینانی کردنی گه لی نه لانی به ره وه نو نامانخانه ی که هیتلر ده بوستن^(۵۶) له ده سه لات سهندی همری له سهر حیسابی دراوسی به کانی نه لانی . رادیوی نازیته له نه لانیان بووه به هیزترین رادیو له نه وروپا و^(۵۷) «بو حزمه تی مه به سه کانی پروپاگنده بو ده ولتی نازیته ترخان کرا^(۵۸)» بو جی به جی کردنی نامانجه دوژمنکاری به کانی هیتلر به ده سه لات داگرتن به سهر جیهان و سه پاندنی ره گه زیه رستی نازیته به سهریدا .

یاخود ده ولت توری رادیوگه ری یاخود ته له فریونی به هیز داده مه زینتی بو جی به جی کردنی مه به سه سیاسی و نایدیولوزی به کانی له ناوچه که ی خوی دا یاخود له هه موو جیهاندا . نیسرائیل پاش شهری تشرینی سالی ۱۹۷۳ بلاوی کرده وه که سووره له سهر دامه زرانندی تورنیکی ته له فریونی که وولانه کانی عهره ب و به شه کانی تری ناوچه ی روزه لاتی ناوه راست و نه فهریقا ده گرتی وه ، بو وه ده سی هینانی نامانجه کانی له روزه لاتی ناوه راست دا . له که رت کردنی قسه ی عهره به کان و تیکدانی ته بایان له گه ل ده ولتانی ناوچه که وه نه فهریقا ، ویرای گومرا کردنی رای عهره بی گشتی و وره پی به ردانی عهره ب پاش سهرکه وته مه زنه که یان له شهری تشرین دا .

ههروه ها بوونی سیستمی کی رادیوی بازارگانی له وولاتیکی دیارکراودا ، کار ده کاته سهر سیستمی مه کانی بلاوکردنه وه ی بازارگانی تر رادیوی لوکسمبرگ - که به ک له و نیستگانه یه که بو جار دانی بازارگانی ترخان کراون له نه وروپا ویرای رادیوی

مونت کارلو کاری کرده سهر رادیو به کانی هاوسی له ههر به که له نیلانیان و نه لانیان به ره نسا ، نه وانش دیسانه وه ریگه یان به بلاوکردنه وه ی جار دانی بازارگانی دا ، به تاییه تی پاش نه وه ی کومه لیک له پیوانی خاوه ن کاری فهره نسا پیشنیاریکیان ده باره ی دامه زرانندی نازانستی جار دانی بازارگانی له فهره نسا پیشکش کرد^(۵۹) .

۱۰ - مه سه له ی بازارگانی :

ههرچه نده که سیستمی رادیوی بازارگانی له ناستی بازارگانی همه جور له زوره ی هه موو لایه کی جیهاندا هه به بو مه به سستی بازارگانی ناوخوا یاخود نیشانی ، هه ندی ده ولت هه ولو ته قه لالی نه وه ده دن که سیستمی رادیوی بازارگانی دامه زرین که ده سه لانیان بو ده ره وه ی هه ریم و سنوره کانی جوغرافیان دریز بیته وه ، به جوری کاره کانیان بو مه به سستی جار دانی بازارگانی ده ولتانی ترخان بکن ، له پیناوی ده سه که وتی قازانجی زور له پشت نه وه وه .

نم جوره سیستمی مانه ی رادیوی پیوستیان به بنیادانی ده زگای به هیزی ناردن هه به ، بو نه وه ی بتوانن روو به رینکی بی نه ندازه داپوشن تابگه نه لای گوینگران له هه موو لایه کی دونیادا . ههروه ها به ژماره به که زمان بلاوده که نه وه که په یوه ندی به جار ده ره کانه وه هه به که ده یانه وی جار دانه کانیان بگاته نو که سه انه ی که به وزمانه ده دوین .

ههرچه نده که روو به ری میرنیشینی لوکسمبرگ له هه زار میل که متره و دانیشتوانی له ۳۵۰ هه زار که س تیهر ناکات ، به لام نیستگه ی رادیوی به هیزی هه به ، تینی ده گاته ۲۰۰۰ (دوو هه زار کیلو وات ، واته وه که رادیوی موسکو ده بی له رووی تینو له نیستگه کانی رادیوی

دهنگی نهمریکا (که هر نئستگه به کی (۵۰۰ کیلوواته) و رادیوی B.B.C که تینی تینا ده گاته هزار کیلووات . تینه ده کت (۶۰)

هر وه میرنشین بچو کی . مونا کو ده زگی زور به هیزی ناردنی بو پروو بهره بچو که کی خوی دامه زراند . که تینی ر دیوبه کی ده گاته ۱۴۰۰ کیلووات وبه (۳۰) زمان بلا وده کاته وه و پروگرامه کانی پروژی به درژیانی نریکه کی ۲۴ ساعات بلا و ده کاته وه (۶۱) به مبه سستی گه یاندنی پروگرامی رادیو بازرگانی به کانی به هم مو گوشه به کی جیان دانه کاتیکا کومپانیای SO FIRAD سی فیره نسی خوی له نیوهی زیتری به شه کانی رادیوی مونت کرتی هی نه وه سالی ۱۹۷۴ نئستگه به کی گداسته وهی بو خوی له لبنان دانا . له پاشن گواستی به وه قیرس . دوا به دوا ی روود وه کانی سالی ۱۹۷۵ له لبنان . مه سته ی بازرگانی هندی سیستمی رادیو کار ده که نه سهر توانای رادیوی ده وله ته کان و راده ی نه توانایانه به پروگرامی خو خه رینک کردن و رابویری له بهره وام بیونی نه گنه گوی گر به مبه سستی سه رنج راکیشانی و ئینجا وه ده س هینانی نامانجه کانی له پشت نه وه وه . به ستره وه .

۱۱ - قه ده غه کراوو ریگه نه دراوه کان : سیستمی بلا وکرده وه له وولانه جیا کانی جیان ده که ونه ژبر کار تیکردنی قه ده غه کراوی کومه لایه تی و سیاسی ، له بهر نه وه دانرانی پروگرامه کان ته قه لالی نه وه ده دن که خویان له قه ده غه کراوو ریگه نه دراوه دوور بجه نه وه له ترسی وروژاندنی رای گشتی و کار به ده ستان دژبان . له نه نجامی نه وه دا ناوه روکی پروگرامه کانی بلا وکرده وه به پی تی

کار تیکردنی سیستمی بلا وکرده وه له لایه ن نه وه قه ده غه کراوو ریگه نه دراوانه کاریان لی ده کری . که ده توانین هندیکیان به مبه سله ی له بار چوون و تلاق و خو کوشتن و داوین پیسی و سنور دانانی وه چه و ئاپروو بردنی نیشانی یا خود سه ربه رزی نه ته وایه تی یا ئاپرووی نه ته وه ی یا خود پیروژه کانی ئایینی . ده سته یشان بکین .

له وولانه موسلمانه کانا ناشی له رادیو یا کوری ته له فزیونی باسی (له بار چوون) بکری . چونکه نه وه به پیجه وانه ی باسی ئیسلامه تی به که له بار چوونی وه ک کوشتی به نه نقه ست دانا وه . له بهر نه وه له بار چوون له جیهانی ئیسلامی له قه ده غه کراوانه به که ده تی له کانی ناماده کردنی پروگرامی بلا وکرده وه . لی تی دوور که ویته وه . به که می له کانی ئیستادا به لکو له وانه به ده ربار هی نه وه قه ده غه کراوانه له ده زگا کانی بلا وکرده وه ی سهر به سیستمی بلا وکرده وه ی وولانیککی دیار کراو ده مه قال به ریابگری . نه گهر جیاوازی ئایینی و سیاسی توندو تیز یا ریبازی سهر کیش هه بیت . ده زگای بلا وکرده وه ی سوشیالیزم له هوله نده (VARA) ویستی مه سه له ی (سنوردانانی وه چه) له پروگرامی پیشکesh بکات که سالی ۱۹۶۴ به به شداری کردنی ژماره به که له پسوران له م بواره وه ناماده کرابوو (۶۲) که چی نه م ته قه لادانه تووشی به ره نگار بوونیککی به ته وژم بوو له لایه ن ده زگای بلا وکرده وه ی کاتولیککی له هوله نده (KRO) چونکه سنور دانانی وه چه له ریبازی کاتولیککی دا قه ده غه به . ههر چه نده زور به ی رادیوبه کانی نه ورووی تا ماوه به کی نریک خویان دوور ده خسته وه له لیدوانی «لادانی جینی»

ههر چه نده که به رله مانی به ریتانی ریگه ی به وه دابوو . که چی ده زگای رادیوی سوشیالیزمی هوله ندی (VARA) کوریکی له م باره به وه به ست به به شدار کردنی لاده ره جنسی به کان خویان له سالی ۱۹۶۵ وه به وه ی له و با به تانه به که شیوا ی لیکر لینه وه و گه فتوگو له سه رکردنه (۶۳) .

نه گهر زور به ی ده وله تانی گه شه سه ندوو ژماره به که له ماددانه ی که قه ده غه ن بلا و بگریته وه له یاسا کانی چاپه مانی خویان داده نین . به چه سنی قه ده غه کراوی گهره له ناو نه وه قه ده غه کراوه زورانه به تابه تی نه وانه ی سیاسین وون ده تی . نه وه هندی ده وله تی پیشکesh و تووی پیشه سازی وه کومه لایه تی له پروژانا وه وه ی له ئاپروومه ندنی نیشانی یا خود سه ربه رزی نه ته وایه تی یا شه رفی نه ته وه ده دات نایه لن له ده زگا کانی بلا وکرده وه کانیان بلا ویته وه که سالی ۱۹۶۸ لویک نامه ی دکتورای پیشکesh کرد . که له به که له زانکو کانی هوله نده لی تی کولرایه وه . کورته ی نامه که له ته له فزیون پیشکesh کرا که له کاره به ده کانی ئیمیر یالیزمی هوله ندی و تاوانه شه رخوازه کانی له نه نده نوسیا له پروژانی سه ربه خونی نه نده نوسیا ده دوا .

نه وه سه ربا زانه ی که له نه نده نوسیا سه ربا زبوون هه لچوون و شالوونیککی توندو تیزبان برده سهر پروگرامی ناوبراو ، ههروه ها روژنامه راست ره وه کانش هیرشیان برده سهر چونکه وایان له قه له م دا که له شه ره فه ندنی نیشانی یان ده دا (۶۴) ، نه وه ش بووه هوی نه وه ی که ده زگا که ی بلا وکرده وه ی ناوبراو له هه فه ته کدا دوو پروگرام ناماده بکات تا کاروبار بگه ریته وه سهر دوخی جاران . مل ملائی ی نیوان سیاسی به کان و

دهزگا کانی بلاوکردنه وه دربارهی بلاوکردنه وهی یا بلاونه کردنه وهی فهدغه کراو ریگنه دراوی سیاسی ، هرواله تیک له رواله ته کانی شو په یوه نندی په شوزهی که له نیوان سازکه رانی بریاری سیاسی و ناماده کهرانی پروگرامی بلاوکردنه وه دا هه به له وهزگایانه ده درته قهلم .

سی یه م : نه بجام

نه گهر هه ر سیستمه میکی بلاوکردنه وه ده برینی نایدیولوزیه تی سیاسی بی . که سیستمی ناوبراو له سیبه ریا هاتوته کابه وه وهك ده لین . نه وه گورانه سیاسی به کان پیکه وه یا خود تاك تا که کار ده که نه سهر کاری شو سیستمه مانه و شی کردنه وه ناوه روکی له رووی نامانجه کانی و شو خه لکه کی که مه به سستی به تی و کار تیکردنی شو خزمه تگوزارانه کی که پیشکه شیان ده کات .

له بهر نه وه گورانکاری یانه سیستمی هه موجودی بلاوکردنه وهی وولاتانی جیهانیان لیک جیا کرده وه هه ر سیستمیک له وانه نیشانه کی خوی هه به که پی تی له هی تر جیاده کرتیه وه . به لام نه وه ریگه له وه ناگری که دوو سیستمی بلاوکردنه وه یا زیاتر . له وولاتیک گردبته وه .

نه گهر زوربه کی راگه یینانی بلاوکردنه وه له سهر نه وه ریک که وتونه که چوار سیستمی بلاوکردنه وه له جیهاندا هه به : ۱ - سیستمی بلاوکردنه وهی بازرگانی و تاییه تی وهك سیستمی بازرگانی دامه زراو له سهر بنه رتی پرورته تی تاییه تی . وهك له وولاته یه کگرتوه کانی نه مه ریکاو هی تر دا .

۲ - سیستمی بلاوکردنه وهی ره سمی یا خود میری : شو رادیویانه ن که

دهسه لاتی دهوله تیان به سهره وه به وهك له سیستمه کانی سوشیالیزم و دهوله ته نهش و نما که ره کان دا .

۳ - شو سیستمه بلاوکردنه وه به کی که دهسته گشتی به کان به ریویه بان ده بن : وهك سیستمی دهسته کی رادیوی به ریتانی .

۴ - سیستمی بلاوکردنه وهی نه ته وایه تی یا خود نیشانی شو سیستمه به که له بهك کاتدا دوو جوړه سیستمی بلاوکردنه وهی بازرگانی و میری به خووه دی وهك له که نه داو نوسترالیا .

شو سیستمه مانه هه ندیکیان له گهل هه ندیک کی تر به به کدا ده چن . به جوړی نزدیکه زیاتر له سیستمی له هه ر وولاتیک له وولاتانی جیهان . بیته کابه وه . بو نمونه له نه مه ریکا . له وی رادیوی بازرگانی هه به له تهك شو رادیویانه کی که خزمه تگوزاری دیارکراو پیشکش ده که نو دهسته کی میری تاییه تی به ریویه بان ده بن . وهك رادیوی دهنگی نه مه ریکا . که ناژانسی راگه یاندنی نه مه ریکی به ریویه ده بات . له به ریتانیا له تهك دهسته کی رادیوی به ریتانی B.B.C سیستمه میکی بلاوکردنه وهی تر هه به . که دهسته کی بازرگانی تاییه تی به ریویه ده بن که نه ویش دهزگای رادیوی سهر به خو به I.B.A به . له که نه دا رادیوی بازرگانی تاییه تی هه به له تهك رادیویه کانی میری ره سمی به وه . نه وه بیش هه مان باری رادیویه که له مه کسبک و نوسترالیا و ژاپون دا هه به . وهك نه وه باری که پیش رووداوه کانی سالی ۱۹۷۵ که له لبنان دا هه بو .

تایا ریگابه که هه به بو دامه زراندنی سیستمه میکی رادیوی به کگرتوو له هه ر

ولاتیک له وولاتانی جیهان . له بهر رووناکی شو گورانکاری یانه کی که کار ده که نه سهر کاری شو دهزگایانه ؟ .

شو جوړه سیستمه به کگرتوو له ژر سیبه ری به کیه تی زمان یا خود نایدیولوزی بهت یا خود ناین یا خود له پیوری نه ته وایه تی نه بی پیک نایه ت . وهك له دهوله ته کومونیزم و سوشیالیزم و ناینی به کان دا له بهر دهسه لات سه پاندنی دهوله ت به سهر دهزگا کانی بلاوکردنه وه له وولاتانه داو پاره پیدان و ریتانی کردنی بو خزمه ت کوزاری نامانجه نایدیولوجیه کانی . به لام نه وه واناگه یینی که دهوله ته سهر مابه داری به کان و لیرالی به کان جله وی سیستمه کانی بلاوکردنه وه ناگرنه ده ست و ریتانی بان نا که نو خزمه ت کردنی نامانجه نایدیولوزی به کانیان . له وولاته یه کگرتوو کانی نه مه ریکا که به کیک له به هیزترین رادیویه کانی جیهانی تیدایه . که دهنگی نه مه ریکابه V.O.A . له ژر دهسه لاتی میری دایه . له ریگه کی ناژانسی راگه یاندنه وه . به به هیزترین هوه کانی پروپاگنده کی نایدیولوزی به تی نه مه ریکی و ریگه کی ژبان تایا . ده ژمیردریت . و ژرای نه وه کی که تیزترین چه کی نه مه ریکابه له شهر کی سایکولوزی دژبه جیهانی سوشیالیزم و بزوتنه وهی رزگاربخواز له جیهانی سی یه م دا .

به لام بنیادی نابوری له وولاته سهر مابه داری و لیرالی به کاندا ریگه بان پی نادا که سیستمی بلاوکردنه وه به کگرتوو دا بجه زرین ، چونکه نمونه کی رادیوی له نارادابوو . له زوربه کی شو وولاتانه بوونی دوو سیستمی رادیوی به . یا خود زیاتره . له گهل له نارادابوونی سیستمه میکی بازرگانی تاییه تی له تهك شو سیستمه مانه وه تایاندا .